

22.8.2014

Dnro 3932/4/13

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

KANSALLISKIELTEN KESKINÄINEN JÄRJESTYS KAKSIKIELISTEN KUNTIEN KATUJEN TEIDEN NIMIKYLTEISSÄ

1 KIRJOITUKSENNE

Pyysitte 6.9.2013 päivätyssä kirjeessänne oikeusasiamiestä tutkimaan Loviisan kaupungin menettelyn katukylttien kieltä koskevassa asiassa. Toitte esiin, että Loviisaan yhdistyivät vuoden 2010 alusta lukien Liljendal, Pernaja ja Ruotsinpyhtää ja uuden kaksikielisen Loviisan enemmistökieleksi tuli suomi. Yhdistymistä seuranneesta kunnan kielellisen aseman muutoksesta huolimatta Loviisassa ei ollut ryhdytty asianmukaisesti toimenpiteisiin katukylttien uusimiseksi kielilain ja liikenteen ohjauslaitteista annetun liikenneministeriön päätöksen mukaisiksi, eli että enemmistön kielen mukainen nimi on kylteissä ylempänä.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Arvioinnin lähtökohdat

3.1.1 Loviisan kaupungin selvitys

Loviisan kaupunginhallituksen selvityksestä ilmenee muun muassa seuraavaa. Liljendalin, Loviisan, Pernajan ja Ruotsinpyhtään 4.8.2008 allekirjoitetussa yhdistymissopimuksessa kohdennettiin kuntajakolain mukaisia yhdistymisavustuksia muun muassa tienimistön muutoksiin. Väliaikainen järjestelytoimikunta päätti 9.12.2008 yhdistymisavustuksen käytöstä vuodelle 2009. Samalla se päätti, että vuodelle 2009 tienimistöön osoitettu summa käytetään välttämättömien tiekylttien vaihtamiseen. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että vain niiden teiden ja katujen kyltit vaihdettiin, joiden nimi muuttui kuntaliitosten yhteydessä. Vuoden 2009 jälkeen yhdistymisavustuksia ei ollut käytetty tähän tarkoitukseen.

Vanhoista kunnista Liljendal ja Pernaja olivat enemmistökieleltään ruotsinkielisiä, kun taas Ruotsinpyhtää ja Loviisa olivat enemmistökieleltään suomenkielisiä. Uusi Loviisan kaupunki on enemmistökieleltään suomenkielinen. Uuden kaupungin ensimmäisinä vuosina entisten Liljendalin ja Pernajan kuntien alueilla tiekylteissä on ylimpänä ollut edelleen ruotsinkielinen teksti, eli uuden kaupungin vähemmistökieli. Loviisan kaupungin tarkoituksena ei ole ollut tahallisesti loukata voimassa olevaa kielilainsäädäntöä. Uuden kaupungin järjestämisessä on ollut valtava määrä asioita hoidettavana, ja kaikkia asioita ei ole voitu hoitaa heti ensimmäisinä vuosina. Tiekylltien vaihtaminen entisten Liljendalin ja Pernajan kuntien alueilla on käynnistetty syksyn 2013 aikana. Teknisen keskuksen antamien tietojen mukaan uudet kyltit

hankitaan vuoden 2013 lopussa ja niitä asennetaan vuoden 2014 alussa. Kyseessä on noin 400 kylttiä.

3.1.2

Lainsäädäntö

Asiaa koskevasta sääntelystä totean, että kantelussanne tarkoitetun kuntien yhdistymisen aikaan voimassa olleen kielilain 33 §:n 1 momentin – sellaisena kuin se oli laissa 423/2003 – mukaan viranomaisten kaksikielisessä kunnassa asettamien kilpien, liikennemerkkien ja muiden yleisölle suunnattujen vastaavien opasteiden tekstien oli oltava suomen- ja ruotsinkielisiä, jollei kansainvälisen käytännön mukaisesti käytetä pelkästään vierasta kieltä.

Säännöksen perusteluissa on lähinnä todettu tasapuolisuuden vaatimuksen edellyttävän, että vähemmistön kieltä ei saa kohdella syrjivästi esimerkiksi käyttämällä selkeästi pienempää tekstiä verrattuna enemmistönkieliseen tekstiin (HE 92/2002 vp, s. 87). Sen sijaan nimien kieliversioiden järjestykseen ei ole otettu kantaa.

Tätä säännöstä on sittemmin muutettu 1.7.2013 lukien (480/2013). Voimassa olevan 33 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten kaksikielisessä kunnassa asettamien kilpien, liikennemerkkien ja muiden yleisölle suunnattujen vastaavien opasteiden tekstien on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä, jollei kansainvälisen käytännön mukaisesti käytetä pelkästään vierasta kieltä tai jollei ole kysymys yksikielisestä toimintayksiköstä. Jos uusi kunta tulee kaksikieliseksi kuntajaon muutoksen johdosta, voidaan kuitenkin kunnan sillä alueella, joka aikaisemmin oli yksikielinen, edelleen käyttää yksikielisiä kadun- ja tiennimien kilpiä. Viranomaisten muut kuin kadun- ja tiennimiä koskevat kilvet ja opasteet on muutettava kaksikieliseksi viimeistään kahden vuoden kuluttua kuntajaon muutoksen voimaantulosta lukien. Tieliikennelainsäädännössä tarkoitettujen liikennemerkkien ja ohjauslaitteiden tekstit on muutettava kaksikieliseksi viimeistään viiden vuoden kuluttua kuntajaon muutoksen voimaantulosta lukien.

Tämänkään säännöksen perusteluissa (HE 31/2013 vp) ei ole otettu kantaa nimien kieliversioiden järjestykseen.

Kielilain 33 §:n 2 momentin mukaan teiden ja katujen liikennemerkkien sekä muiden liikenteen ohjauslaitteiden kielistä säädetään tarkemmin tieliikennelainsäädännössä.

Nykyiset kielisäännökset sisältyvät liikenteen ohjauslaitteista annetun liikenneministeriön päätöksen 10 §:ään. Olen jo aiemmin nostanut esiin sen, että tämä vain liikenneministeriön päätöksen varassa toistaiseksi oleva kielisääntely tulisi nostaa tieliikennelain valtuutussäännöksen edellyttämälle säädöstasolle (dnro:t 2903/4/12 ja 3109/2/12).

Ministeriön päätöksen 10 §:n 1 momentin mukaan liikennemerkissä ja sen lisäkilvessä käytettävän tekstin kielen ratkaisevat sen kunnan kielisuhteet, jossa merkki sijaitsee. Tämän mukaan tulee liikennemerkissä tai sen lisäkilvessä käytettävän tekstin olla yksikielisessä kunnassa yksikielinen kunnan kielen mukaan ja kaksikielisessä kunnassa kaksikielinen, kunnan enemmistön kieli ylempänä.

Liikennemerkkejä ovat tieliikenneasetuksen 11 §:n 1 momentin perusteella varoitusmerkit, etuajo-oikeus- ja väistämismarkit, kiello- ja rajoitusmerkit, määräysmerkit, ohjemerkit, opastusmerkit ja lisäkilvet.

3.1.3

Aiempi kannanottoni

Tutkittavanani on ollut asia, joka koski Itella Oyj:n enemmistökieleltään ruotsinkielisessä kunnassa sijaitsevan toimipaikan kylttiä "Posti-Posten". Kantelun mukaan kyltti oli kielilain vastainen, koska enemmistökielistä tekstiä ei ollut kirjoitettu ensiksi.

Totesin ratkaisussani (dnro 1012/4/14) muun muassa, että kielilaisissa ei säädetä kansalliskielten keskinäisestä järjestyksestä. Edelleen totesin, että tällainen tekstin eri kieliversioiden järjestystä koskeva säännös tosin löytyy liikenteen ohjauslaitteita koskevasta liikenneministeriön päätöksestä, mutta sitä ei voitu soveltaa Itella Oyj:n kyltteihin. Sinänsä pidin kielilain hengen näkökulmasta loogisena, että myös Itella Oyj:n kylteissä enemmistökielinen teksti kirjoitettaisiin ensin. Asiassa ei kuitenkaan ilmennyt lainvastaista menettelyä eikä velvollisuuden laiminlyöntiä.

3.1.4

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto

Kun edellä todetun perusteella vaikutti siltä, että ei ole olemassa velvoittavaa normia, joka koskisi kunnan asettamien katukylttien nimiversioiden järjestystä, pyysin vielä liikenne- ja viestintäministeriöltä lausunnon edellä mainitun liikenneministeriön päätöksen kielisäännöksen soveltumisesta kuntien asettamiin teiden ja katujen nimikyltteihin, sekä siitä, onko ministeriön tiedossa muuta asiaa koskevaa normistoa tai ohjeistoa.

Ministeriön mukaan ministeriön päätöksen kielisäännöksiä sovelletaan vain liikennemerkkeihin, joista säädetään tieliikenneasetuksessa, eivätkä kuntien asettamat katujen ja teiden nimikilvet ole liikennemerkkejä. Tästä huolimatta useat kunnat kuitenkin soveltavat päätöksen kielisäännöksiä myös nimikyltteihin.

3.1.5

Muuta aineistoa

Ministeriö on edellä kohdassa 3.1.4 mainitussa launnossaan viitannut Suomen Kuntaliiton ohjeeseen "Kunnan osoitejärjestelmä", jossa annetaan suosituksia katujen ja teiden nimikilpien käytöstä. Suosituksen mukaan kaksikielisissä kunnissa kilvet sijoitetaan päällekkäin, mutta kilpien järjestykseen ei oteta kantaa.

Vielä totean, että Suomen Kuntaliiton julkaisussa "Kunnat ja kielilainsäädäntö" (2004), on käsitelty kunnan asettamia opasteita (s. 30, kohta 7.3). Tässä yhteydessä on viitattu myös edellä todettuun liikenneministeriön päätökseen ja todettu, että opasteissa käytettyjen kielten järjestys on ehkä seikka, joka kaikkein näkyvimmin viestittää, mikä on kunnan enemmistön kieli, vai onko kunta yksikielinen.

3.2

Kannanotto

Edellä kohdassa 3.1 esitetyn perusteella totean, että tällä hetkellä ei ole olemassa sellaista velvoittavaa normia, joka säätäisi siitä, missä järjestyksessä kaksikielisten kuntien asettamien katujen tai teiden nimikylttien kieliversioiden tulisi kylteissä olla.

Mielestäni on sinänsä loogista, jos enemmistökielinen nimi on kaksikielisen kunnan tällaisissa kylteissä ylempänä, koska tällä tavoin kunnan kielelliset olosuhteet tulevat konkreettisella tavalla näkyväksi. Käsitykseni mukaan kaksikielisissä kunnissa onkin yleisesti ja vakiintuneesti

noudatettu tällaista käytäntöä jo vanhastaan. Myöskään tutkittavanani olevassa kanteluasiassa asianomainen kunta ei sinänsä ole edes kiistänyt kylttien uusimisen tarpeellisuutta, vaan kyse on lähinnä kylttien uusimisen aikataulusta.

Kun velvoittavaa normia ei kuitenkaan ole olemassa, jää kunkin kunnan harkintaan, muuttaako se asettamisveloitteeseensa kuuluvien katujen ja teiden nimikylttien kieliversioiden järjestyksen kunnan kielellisten olosuhteiden muuttuessa. Tällöin muutostyön aikataulukin jää kunnan tarkoituksenmukaisuusharkintaan.

Minulla ei siten nyt ole oikeudellisia perusteita puuttua Loviisan kaupungin menettelyyn siitäkään huolimatta, että nyttemmin edennyt nimikylttien muutostyö on kaikkienensa kestänyt sinänsä hyvinkin kauan, kun työ on aloitettu vuonna 2009 ja se on keväällä 2014 julkaistun uutisen mukaan ollut tuolloin edelleen vireillä. Mitä taas tulee kantelussanne esiin nostamaanne yhdistymisavustuksen käyttöön, sen asianmukaisuuden valvonta kuuluu luontevimmin ensi sijassa asianomaiselle avustuksen myöntäneelle taholle itselleen.

4

LOPUKSI

Edellä todetun perusteella kantelunne ei johtanut Loviisan kaupungin osalta toimenpiteisiini.

Asian yleisemmän merkityksen vuoksi lähetän kuitenkin ratkaisuni tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten kielilainsäädännöstä vastaavalle oikeusministeriölle.

Lähetän ratkaisuni myös Suomen Kuntaliitolle tiedoksi.